

Over de tentoonstelling Van Paarden en Ander Moois van kunstschilder Jan Peeters in het Museum Slager, in Den Bosch,

De inleiding bij de opening op zondag 8 december 2024 door kunsthistorica Lea van der Vinde, voormalig conservator van het Mauritshuis in Den Haag en expert op het gebied van de beroemde paardenschilder George Stubbs een terugblik op de opening van een tentoonstelling door Pieter Bogaers

Wie het werk van Jan Peeters wil leren kennen heeft de kans hiervan kennis te nemen in Museum Slager in 's-Hertogenbosch (10 december 2024 t/m 13 april 2025, Choorstraat 8). De tentoonstelling bruist van licht en fijngevoeligheid, een verademing in roerige tijden.

Op zondag 8/12/2024 werd de expositie ingeleid door Lea van der Vinde, kunsthistorica met grote museale kennis van paarden.

Zelf heb ik haar inleiding met veel belangstelling genoteerd. Na verwelkoming door dhr. Thomas Vriens, kunsthistoricus en directeur van Museum Slager, kreeg zij het woord.

Lea van der Vinde, inleiding:

Ik zal als cultuurhistoricus ingaan op de vraag , hoe Jan Peeters past in de traditie van paardenschilders. Zelf ben ik gespecialiseerd in de 17de en 18de eeuwse Nederlandse schilderkunst. Ik was 16 jaar lang curator van het Mauritshuis. Ik heb in die periode twee tentoonstellingen georganiseerd over paardenschilderkunst. De eerste tentoonstelling betrof de Nederlandse schilder Philips Wouwerman (Haarlem, 24 mei 1619 - Haarlem, 19 mei 1668): *Te Paard! De wereld van Philips Wouwerman*, expositie van 12 november 2009 - 28 februari 2010.

De tweede tentoonstelling betrof het werk van de Britse schilder George Stubbs (Liverpool, 1724 - London, 1806): *De man, het paard, de obsessie*, expositie 20 februari - 1 juni 2020. Stubbs portretteerde mensen en paarden.

Jan Peeters' werk schildert naast paarden ook landschappen, stadsgezichten en mensen. In deze inleiding ga ik het over die paarden hebben.

Jan past in een traditie.

Ik doe eerst een stap terug in de tijd. Paarden werden al 5000 jaar geleden in Europa afgebeeld . Zo zijn de grottekeningen uit Lascaux (Frankrijk) bekend. Paarden spelen in die afbeeldingen een belangrijke rol. Deze grotafbeeldingen roepen een verhaal op. De mensen die onderdeel uitmaakten van de natuur wisten heel goed “*paarden te lezen*”. Deze schilderijen wekken het gedrag van paarden en ook hun geur tot leven.

Ik maak een grote sprong in de tijd, de zestiende eeuw.

Philips Wouwerman was niet de eerste kunstenaar, die zich met paarden bezig hield. Leonardo da Vinci (Anchiano (Vinci) 15 april 1452 – Amboise, 2 mei 1519) was bekend als architect, uitvinder, filosoof, wetenschappelijk onderzoeker, natuurkundige, anatomist, beeldhouwer, schrijver en schilder uit de Italiaanse renaissance, de Republiek van Florence. Hij belichaamde het ideaal van de universele mens, thuis op allerlei wetenschappelijk gebied. Hij bestudeerde paarden inclusief hun anatomie. Tot die tijd (eind zestiende eeuw) bestond er alleen een boek over de anatomie van de mens. Door Leonardo da Vinci keerde de band tussen mens en paard terug in de wetenschappelijke benadering van paarden.

Ik keer terug naar de invloed en betekenis van Philips Wouwerman (1619-1668). Ik wijs erop dat zijn eerste naam Philips, etymologisch gaat deze naam terug op de Griekse naam Philippos' (Φίλιππος), vriend van paarden.

Zie als voorbeeld van zijn liefde voor paarden zijn schilderij *Rustende jagers* met een voor Philips Wouwerman kenmerkend wit paard, hier afgebeeld met een rood zadel. [collectie Mauritshuis, nu niet tentoongesteld, maar zie <https://www.mauritshuis.nl/ontdek-collectie/kunstwerken/222-rustende-jagers/>] Philips Wouwerman schilderde paarden en slagvelden. Hij was in zijn tijd beroemder dan Rembrandt van Rijn.

Ik kom te spreken over George Stubbs. Zoals bekend was en is de Britse adel verzot op paarden. Zie van Stubbs als voorbeeld zijn meer dan paard hoog schilderij *Whistlejacket* , geschilderd omstreeks 1762. Dit schilderij stond centraal in de tentoonstelling in het Mauritshuis in 2020. Zijn motto was: “*Het paard moet herkenbaar zijn voor zijn eigenaar!!*”

Bij Stubbs ging het om “*het echte paard*”. Stubbs heeft veel studie hiernaar gedaan. Het gaat bij diens portretten van paarden en van mensen om “*het echte, invoelbare paard*” en om “*de echte, invoelbare persoon*”. Hetzelfde geldt voor het werk van Jan Peeters.

Stubbs en Peeters hebben elk geen kunstacademie gevolgd. Hun werk eist, dat je paarden echt kent. Sinds het einde van de zestiende eeuw was er weinig toegevoegd aan de anatomische kennis van paarden. Stubbs echter zonderde zich drie jaar af om ook in slachthuizen de anatomie van paarden te onderzoeken, te tekenen en te bestuderen. Hij maakte van alle fasen van het ontledingsproces zorgvuldig anatomische tekeningen!! Die tekeningen zette hij later om in *gedetailleerde portretten van het gehele lichaam* van het paard. Stubbs heeft een omvangrijk boek gepubliceerd over de anatomie van het paard: *The Anatomy of the Horse*. Het boek werd het standaardwerk voor dierenartsen. Dat is tot nu toe het geval.

De invloed van Stubbs en anderen op het werk van Jan Peeters

The Anatomy of the Horse van Stubbs heeft ook invloed gehad op Jan Peeters. In het ouderlijk huis van Peeters lagen altijd kunstboeken onder handbereik. Zijn vader was tekenleraar op een technische school.

Jan raakte onder de invloed van de krijgsgeschiedenis en de rol van paarden daarbij. Daarbij leerde hij het werk kennen van Elizabeth Southerden Thompson, later bekend als Lady Butler (Lausanne, 3 november 1846- Ierse Vrijstaat, 2 oktober 1933). Zij schilderde als eerste vrouw krijgsvoorstellingen van paarden. Jan Peeters werd geraakt door haar schilderij *Charge of the Scottish Dragoons*, ook bekend als *Scotland forever!*, een frontale bestorming door de Schotse dragonders op hun schimmels in de Slag van Waterloo, 1815. De invloed van dit schilderij van Lady Butler is terug te zien in het schilderij van Jan Peeters van zes frontaal aanstormende paarden en hun ruiters in een paardenrace “op leven en dood”.

Kom ik tot het slot van deze inleiding over de schilderkunst van Jan Peeters.

Het schilderen van paarden is zeer moeilijk. Bovendien is de techniek van het aquarelleren, waar Jan Peeters in is gespecialiseerd heel moeilijk. Peeters stond voor een dubbele uitdaging. Zelf kwam hij niet uit de paardenwereld of uit de paardensport. Zijn eerste lessen kreeg hij over de kennis van anatomie van paarden bij de Utrechtse bereden politie. De kritische blik van een politiecommandant op zijn eerste jeugdtekeningen van paarden heeft hem gevormd in zijn kijken en weergeven van zijn onderwerpen, of het nu paarden en hun omgeving betreft of hedendaagse landschappen en mensen.

Om paarden echt te leren kennen heeft Jan Peeters veel tijd doorgebracht met observeren, fotograferen, het voorzichtig en zorgvuldig benaderen van paarden waardoor paarden hem wisten te vertrouwen. Het ontwikkelen van gevoel voor hun emoties door hun vertrouwen te winnen door zijn eigen adem in hun neusgaten te ademen heeft hem veel opgeleverd. Peeters benadert paarden met gevoel en overgave. Dat wordt door hen en door mensen zeer gewaardeerd. Dit komt tot uiting in zijn haarscherpe en ontroerende schilderijen.

Pieter Bogaers, Bussum, zaterdag 21 december 2024

Barbaragaarde 3

1403 JK Bussum

Tel.nr. 035-6035209

pieterb.bogaers@gmail.com